

ΛΟΓΟΣ
 ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ
ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ Π. ΚΟΥΖΗ
 ΕΚΦΩΝΗΘΕΙΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΑΝΗΓΥΡΙΚΗΝ ΣΥΝΕΔΡΙΑΝ
ΤΗΣ 28ης ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1946

Μεγαλειότατε,

Συνήλθομεν σήμερον ύπό τούς θόλους τῆς ἐστίας ταύτης τῆς γνώσεως καὶ τῆς ἔρεύνης τῆς ἀληθείας, ἵνα διὰ δευτέραν φοράν ἐλεύθεροι δικοῦ μετὰ διπούδήποτε γῆς ὑπαρχούσης, πατριωτικῶς παλλομένης ἐλληνικῆς ψυχῆς καὶ μετ' εὐλαβοῦς κατανύξεως ἀλλὰ καὶ ὑπερτάτης ὑπερηφανείας, ἀναλόγων πρὸς τὴν ἴστορικὴν αὐτῆς καὶ ἐθνικὴν σπουδαιότητα, ἀναμνησθῶμεν τῆς λαμπρᾶς καὶ ἐνδόξου ἡμέρας τῆς 28 Ὁκτωβρίου 1940, καθ' ἥν τὸ ἔθνος ἡμῶν ἄνευ τινὸς δισταγμοῦ διὰ τὸ μέγεθος τοῦ ἀναλαμβανομένου σοβαρωτάτου ἐγχειρήματος, μετὰ τῆς συμφύτου πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν φυλὴν ὑψίστης εύψυχίας καὶ τοῦ ἀγνοτάτου πατριωτισμοῦ, ἡγέρθη μετ' ἐνθουσιασμοῦ σύσσωμον, ἀναλαβόν τιτάνειον, δεινότατον καὶ τελείως ἄνισον αἵματηρὸν ἀγῶνα κατὰ κραταιοτάτης αὐτοκρατορίας, 60 ἑκατομμύρια κατοίκων ἀριθμούσης, ἀπειλησάσης κεραυνοβόλως καὶ λίαν ὑπούλως, ἄνευ τινὸς αἰτίας καὶ παρὰ πάντα γραπτὸν καὶ ἄγραφον, θεῖον καὶ ἀνθρώπινον νόμον δικαίου, τὴν κυριαρχίαν, ἀνεξαρτησίαν καὶ ἐλευθερίαν τῆς χώρας ταύτης, ἥτις εἶχε ποτε ἐκθρέψει τὴν οἰκουμένην δλην διὰ τῶν ἀρχῶν τοῦ ὑπερτάτου ἀνθρωπισμοῦ. Θεωροῦμεν δὲ ἡμᾶς λίαν εύτυχεῖς καὶ ἐκφράζομεν ἐπὶ τούτῳ ἀληθῆ ὑπερηφάνειαν καὶ ὑψίστην χαράν, διότι κατὰ τὴν σεμνοτάτην ταύτην ἡμέραν τῆς ἀναμνήσεως τοῦ πανευφροσύνου καὶ κατ' ἔξοχὴν ἐθνικοῦ τούτου γεγονότος εὑρίσκεται καὶ πάλιν ἐν μέσῳ ἡμῶν μετὰ τῆς Α.Β.Υ. τοῦ Διαδόχου καὶ τῶν Ἑλληνίδων Πριγκιπισσῶν ἡ Α. Μ. δ Βασιλεὺς τῶν Ἑλλήνων Γεώργιος δ Β', δ ἀνώτατος ἀρχηγὸς τῶν ἐνόπλων δυνάμεων κατὰ τὸν πόλεμον, δ πρωτουργὸς τῆς Νίκης, ὅστις μεγαλεπηβόλως ἐμπνέων, συγκροτῶν καὶ συμπληρῶν τὴν στρατιωτικὴν τῆς χώρας παρασκευὴν, καὶ ἀναρριπίζων καὶ κρατύνων τὸ αἰσθημα τῆς φιλοπατρίας, ἐνδόξως ὠδήγησε τὰς μὲ δρμὴν ἀκαταδάμαστον κατὰ τῆς βαρβάρου αὐθαιρεσίας ἔξορμησάσας καὶ γενναίως ύπό μεγάλους καὶ μεγα-

λοπράγμονας ἀρχηγούς ἀγωνισαμένας ἐνόπλους δυνάμεις τοῦ ἔθνους, μηδόλως ὑποκύψας εἰς τὴν βιαίαν βούλησιν καυχησιολόγου κατακτητοῦ, βέβαιος ὅτι ὑπὲρ τὴν βίαν καὶ τὴν ἴσχυν δὲν ἦτο δυνατὸν ἢ νὰ κατισχύσῃ τελικῶς, ώς ἄλλως τε καὶ κατίσχυσεν, δ ἀκατάλυτος νόμος τοῦ δικαίου καὶ τῆς ἡθικῆς. Δι' ὃ ἀντὶ, ως ἀπητεῖτο ὑπὸ ἔχθροῦ διὰ τοῦ ἐπιδιοθέντος κατὰ τὴν 3^{ην} μεταμεσονύκτιον ὥραν τελεσιγράφου του, νὰ γίνῃ εἰρηνικῶς ἡ κατάληψις τῆς κλασσικῆς καὶ ἐνδόξου ταύτης χώρας, ἐδημοσιεύετο ὑπερηφάνως τὴν 28 Οκτωβρίου 1940 ἅμα μὲν τὸ διάταγμα τῆς γενικῆς ἐπιστρατεύσεως, ἅμα δὲ τὸ διάγγελμα τῆς Α. Μ. τοῦ Βασιλέως τῶν Ἑλλήνων, τὸ καλοῦν τὸν Ἑλληνικὸν λαὸν νὰ ἀγωνισθῇ ὑπὲρ βωμῶν καὶ ἔστιῶν μέχρι τῆς τελικῆς νίκης.

Καὶ τὸ πρῶτον στρέφεται ἡ διάνοια ἡμῶν κατὰ τὴν ἔθνικήν ταύτην συγκέντρωσιν πρὸς τοὺς ὑπερόχους ὁργανωτὰς καὶ πρωτοπόρους τῆς ἀνθρωπίνης σκέψεως καὶ προόδου, τοὺς δημιουργούς τοῦ ἀρχαίου ἐλληνικοῦ κλέους, οἵτινες ἐν ἀναλόγῳ περιπτώσει παρομοίας ὀλέθρου καὶ βίας, ἀπὸ Ἀνατολῶν ὀρμωμένας πολυαρίθμους ὁρδάς, λίαν πατριωτικῶς καὶ ἡρωϊκῶς συντρίψαντες εἰς τὸν Μαραθώνα, τὴν Σαλαμῖνα καὶ τὰς Πλαταιάς, διέσωσαν τὸν ἄριστον τῶν πολιτισμῶν, παραμείναντες οὕτω ἐν τῇ παγκοσμίᾳ ἴστορίᾳ ἀΐδιον παράδειγμα ἡρωϊσμοῦ καὶ αὐτοθυσίας.

Ἐκ παραλλήλου συγκεντροῦται δ νοῦς ἡμῶν εὐλαβής καὶ μετὰ βαθυτάτης εύγνωμοσύνης καὶ τιμῆς πρὸς τοὺς κληρονόμους τῶν ἡρώων ἐκείνων, τοὺς ἀθανάτους προμάχους τοῦ ἀπελευθερωτικοῦ ἀγῶνος τοῦ 1821, εἰς τὸ μεγαλεῖον τῆς ψυχῆς τῶν ὅποίων μετὰ 4 δλοκλήρων αἰώνων δεινοπαθήματα δουλείας καὶ ἐπταετεῖς ὑπερλάμπρως ἐπικούς καὶ φιλοτίμως πατριωτικούς ἀγῶνας, δόφείλεται ἡ ἀνάστασις καὶ πάλιν τοῦ Γένους καὶ ἡ ἐλευθερία τῆς ἐλληνικῆς Πατρίδος, εἰς αἰώνιαν αὐτῶν εὔκλειαν καὶ δόξαν.

Ἐμφορούμενοι ὑπὸ τῶν αὐτῶν ἀρετῶν τῆς φυλῆς τῆς μακρᾶς ταύτης ἴστορικῆς σταδιοδρομίας, συνεχισταὶ δὲ τῶν ὑψηλῶν ἐκείνων παραδειγμάτων, μετὰ τοῦ αὐτοῦ ἀκαταγωνίστου θάρρους καὶ τῆς αὐτῆς ψυχικῆς δυνάμεως καὶ οἱ νεώτεροι τοῦ 1940 τῆς πατρίδος ἡρωϊκοὶ πρόμαχοι, συνεχίζοντες τὸ ἔξόχως ἔθνικὸν ἔργον τῶν ὑπὸ τὸν ἀείμνηστον Βασιλέα Κωνσταντίνον ἡρώων τοῦ 1912, αἰσθανθέντες εἰς τὰ βαθύτατα τῆς ψυχῆς των τὴν ἀπειλὴν κατὰ τοῦ ἀναφαιρέτου δικαιώματος τῆς ἀνθρω-

πίνης ἀνεξαρτησίας καὶ ἐλευθερίας, καὶ πεισθέντες, ὅτι πράγματι ὑπὲρ τῶν πάντων ἥτο δ ἀγών, ἔσπευσαν ἐνθουσιώδεις νὰ διαφυλάξωσιν ἀλώβητον τὴν προγονικὴν κληρονομίαν, ἔξαιρόμενοι εἰς τὸ ὄψος τῆς μεγάλης ἔθνικῆς ἀποστολῆς των. Δι’ ὅ καὶ ὡρμησαν ἀκάθεκτοι καὶ ἀπτόητοι πρὸς τὰ ἐμπρὸς εἰς τὸν βωμὸν τῆς θυσίας, μὲ εὔψυχον θάρρος καὶ ἀπόλυτον πίστιν πρὸς τὰ μεγάλα ἴδανικά, νέοι σταυροφόροι ὑπὲρ πίστεως καὶ πατρίδος ἐναντίον αἱφνιδιαστικῶς ἐπιτεθέντος πολλαπλασίου ἔχθροι, ώς οἱ ἀρχαῖοι Λακεδαιμόνιοι μὴ ἐρωτῶντες πόσοι εἶναι οἱ ἔχθροι, ἀλλὰ ποῦ εἶναι. Ἀντλοῦντες δὲ δύναμιν ἐκ τῆς Ἰσχυρᾶς αὐτῶν Χριστιανικῆς πίστεως καὶ τῆς ὁδηγητρίας καὶ προμάχου τῆς Ἑλλάδος Παναγίας Θεοτόκου, τὴν ἕορτὴν τῆς ὁποίας ἐν Τήνῳ κατὰ τὴν 15^{ην} Αύγούστου 1940 τόσῳ ὑπούλως καὶ ἱεροσύλως εἶχον ὑβρίσει οἱ ἔχθροι τορπιλίσαντες τὴν «Ἑλλην», ἐβάδισαν ὑπὸ τοὺς μεγαλουργούς ἀρχηγούς των καθ’ ἡμέραν ἀπὸ νίκης εἰς νίκην, ἀπὸ τὴν Βίγλιτσαν εἰς τὴν Κορυτσάν, ἐκεῖθεν εἰς τὴν Μοσχόπολιν, τὸ Πόγραδετς, τὴν Πρεμετήν, τὴν Χειμάραν, τὸ Δέλβινον, τοὺς Ἀγίους Σαράντα, τὸ Ἀργυρόκαστρον, δημιουργοὶ ἀπαράμιλλοι νέου ἐλληνικοῦ κλέους.

Μάτην παύονται καὶ ἀλλάσσονται ἐπανειλημμένως οἱ Ἰταλοὶ ἀρχιστράτηγοι καὶ αὐτὸς δ Ἰταλὸς δικτάτωρ προσωπικῶς παραστὰς ἀντὶ νὰ ἔδῃ τὰ πλευρὰ τῆς Ἑλλάδος θραυσμενα, ώς κομπαστικῶς ἐνόμιζεν, ἀδυνατεῖ νὰ ἐμψυχώσῃ τὰ στρατεύματά του ὁμοιογάνων ὅτι διῆλθε καὶ αὐτὸς ἐκεῖ ἐπάνω εἰς τὴν Πίνδον μίαν μαύρην ἐβδομάδα.

Οἱ Ἀλπῖνοι, οἱ λύκοι τῆς Τοσκάνης καὶ τὸ σύνταγμα τοῦ θανάτου, τὸ ὁποῖον ἐπροτίμησεν ὑποχωροῦν νὰ εὕρῃ τὴν δόδὸν πρὸς τὴν ζωήν, οὐδέποτε θὰ λησμονήσωσιν, ώς ὡμολόγησαν, τοὺς ἀνευ διακοπῆς καταδιώκοντας αὐτοὺς «διαβόλους μὲ τὴν φουστανέλλαν», ώς ἀπεκάλουν, τοὺς ἡρωϊκούς μας εὐζώνους, οἵτινες διὰ διατόρων κραυγῶν: ἀέρα, ἀέρα, ἐπεζήτουν διαρκῶς ν’ ἀναπνέωσιν οὐχὶ τὸν μολυνόμενον ὑπὸ τῶν ἔχθρῶν, ἀλλὰ, τρέποντες εἰς φυγὴν τούτους, τὸν καθαρώτατον καὶ λίαν γνώριμόν των ἐλληνικὸν ἀνὰ τὰ ἀπὸ ἀρχαιοτάτων χρόνων Ἱερά ἐκεῖνα πεδία τῆς Βορείου Ἡπείρου.

‘Οποίας σημασίας ὑπῆρξεν ἡ νίκη τῶν Ἑλληνικῶν ὅπλων ἀποδεικνύουσιν, ἀφ’ ἐνὸς μὲν αἱ κρίσεις αὐτῶν τῶν Ἰταλῶν στρατηγῶν καὶ ὑπουργῶν, οἱ δροῖοι ὡμολόγησαν ὅτι ἡ καταπληκτικὴ ἦτα, τὴν δροῖαν ὑπέστησαν, ὑπῆρξεν ἡ τρομερωτέρα κρίσις τῆς ἱστορίας τοῦ πολέμου, ἀφ’ ἐτέρου δὲ καὶ αὐτῶν τῶν Γερμανῶν στρατηγῶν καὶ τοῦ γενικοῦ ἐπι-

τελάρχου τοῦ γερμανικοῦ στρατοῦ, δστις ἐπὶ λέξει ἔδήλου, ὅτι οἱ ἔξ μῆνες τῆς ἑλληνικῆς ἀντιστάσεως ἡνάγκασαν τὸ ἐπιτελεῖον νὰ μεταβάλῃ ἐπανειλημμένως τὰ σχέδιά του, καὶ τέλος καὶ αὐτοῦ τοῦ Χίτλερ, δστις τὴν 20 Νοεμβρίου 1940 ἀνέφερεν ἐπὶ λέξει ἐπίσης, ὅτι δὲν τολμᾷ νὰ σκεφθῇ ἐπὶ τῶν συνεπειῶν τῶν ἐν Ἑλλάδι συμβαινόντων καὶ δὲν ἀπέψυγε κατόπιν νὰ δύμολογήσῃ κατὰ Μάϊον τοῦ 1941, ὅτι τὴν γενναιότητα τῶν Ἑλλήνων, οὕτε οἱ ἔχθροί των δὲν δύνανται νὰ ἀρνηθῶσι καὶ νὰ ἐκφράσωσι τὴν ἐκτίμησίν των.

Μόνη ἡ πρόβλεψις τοῦ Duce περὶ τῆς ἀκατασχέτου πορείας τῶν λεγεώνων του πρὸς τὰς Ἀθήνας, *verso Atene*, πλήρως καὶ θριαμβευτικῶς ἐπιβεβαιοῦται, τῶν δόδων τῶν Ἀθηνῶν ὀλίγον μετὰ τὴν αἰφνιδιαστικὴν εἰσβολὴν πληρωθεισῶν ὑπὸ τῶν μεταφερομένων δύμαδικῶς Ἰταλῶν αἰχμαλώτων.

Οὕτω αἱ ἔνοπλοι τοῦ ἔθνους δυνάμεις ἐπέτυχον νὰ θριαμβεύσωσιν ἐκεῖ ἐπάνω εἰς τὰ χιονοσκεπῆ ὅρη τῆς Βορείου Ἡπείρου, ἐν μέσῳ σκληροτάτου χειμῶνος, αἱ ἀρχαὶ τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς αὐτοδιαθέσεως τῶν λαῶν, νὰ δοθῇ καιρὸς εἰς συμμάχους νὰ προπαρασκευασθῶσι πολεμικῶς, ἀποδείξασαι οὕτω προμαχοῦσαι ὑπὲρ τῶν ἰδανικῶν τοῦ ἔθνους, ὅτι δὲν ἦτο εὔκολον νὰ ἔξευτελισθῇ ἡ Ἑλληνικὴ ψυχὴ ὑπὸ τῶν σιδηροφράκτων ἐκείνων λεγεώνων, τῶν τόσω κομπαστικῶς ἐγκαυχωμένων καὶ αὐτοφημιζομένων, ἵδρυσασαι οὕτω ἐν μέσῳ ποταμῶν πολυτίμου, ἀγνοῦ πατριωτικοῦ αἴματος, ἀτὰ καὶ πάλιν μνημεῖα ἑλληνικοῦ κλέους, αἰώνια παραδείγματα καὶ κηρύγματα καθήκοντος καὶ θυσιῶν ὑπὲρ τῶν ἀρχῶν τῆς ἐλευθερίας καὶ τοῦ δικαίου.

Κατὰ τὸν ἀπαράμιλλον τοῦτον τρόπον καὶ εἰς τὸ ἀξονικὸν τεῖχος, τὸ θεωρούμενον μέχρι τῆς στιγμῆς ἐκείνης ἀπόρθητον, ἐπῆλθεν εὔρυτατον καὶ καιριώτατον ρῆγμα, ἐπενεγκὸν τὴν δριστικὴν στροφὴν τοῦ ὄλου πολέμου, ὡς ὁ ἔνδοξος στρατηγὸς κ. Marshall, γενικὸς ἐπιτελάρχης τοῦ Ἀμερικανικοῦ στρατοῦ, διεβεβαίωσε, καὶ διαπιστώσαν ἐκεῖ ἐπάνω εἰς τὴν Πίνδον δι' ὑπερτάτης τόλμης ὑπερφιάλους τοὺς λόγους τοὺς στηριζομένους μόνον εἰς τὴν ἀντίληψιν ἀνυπάρκτου ἴσχυος καὶ ἀνδρείας. Οὕτω δὲ διέσχιζε τότε τὸν λίαν ζοφερὸν τοῦ πολέμου δρίζοντα ἡ πρώτη φωτεινὴ ἀκτὶς καὶ εύοιώνως τὸ πρῶτον ἀντήχει τὸ σήμαντρον, τὸ χαρίσαν τὴν ζωηφόρον ἐπίδα ἐπὶ τὴν τελικὴν νίκην.

Εἶναι ἀκριβῶς οἱ ἔδιοι "Ἐλληνες, τοὺς δποίους ώραιότατα καὶ παραστατικώτατα ἔψαλέ ποτε ὁ Κάλβος,

"Ω "Ἐλληνες, ὡς θεῖαι
ψυχαὶ, ποὺ εἰς τοὺς μεγάλους
κινδύνους φανερώνετε
ἀκάματον ἐνέργειαν
καὶ ὑψηλὴν φύσιν.

Καὶ ἡ κλαγγὴ τῶν νικηφόρων ἐλληνικῶν ὅπλων καὶ τὰ τρόπαια τῆς νίκης ἐνὸς νέου, σχεδὸν ἀόπλου Δαυΐδ κατὰ ὑπερανθρώπως ὠπλισμένου Γολιάθ, ὡς νέον ἐλληνικὸν θαῦμα καὶ τὰ λίαν μετριφόρονα, λακωνικώτατα, πλήρη εύσεβείας πολεμικὰ ἀνακοινωθέντα τοῦ ἀρχιστρατήγου Παπάγου, συγκινοῦσι καὶ παραμυθοῦσιν δλόκληρον τὴν ἀνθρωπότητα, ἥτις δὲν παύεται ἀπὸ ἄκρου εἰς ἄκρον νὰ ἔξυμνῃ, δονουμένη μὲν ἱερὸν παλμὸν καὶ θαυμασμόν, τὰς μεγαλουργούς τῆς Ἐλλάδος ἀρετὰς καὶ νὰ κοσμῇ καὶ διαλαλῇ ταύτας διὰ θριαμβευτικῶν ἵαχῶν, ἐπαίνων καὶ ὕμνων, ἐπαξίων τοῦ ἐνδόξου αὐτῆς παρελθόντος, τῆς αὐτοθυσίας, τοῦ ἡρωϊσμοῦ, καὶ τῶν θριάμβων τῶν τέκνων της.

Τί βλέπω, ἔλεγε μεταξὺ ἄλλων πολεμικὸς ἀνταποκριτής, παρακολουθῶν, εἰς τὸ θέατρον τοῦ πολέμου. «Τί βλέπω; Ἡ Ἐλλὰς εἶναι κάτι πλέον ἢ ἡ πατρίς. Εἶναι ἡ πίστις. Εἶναι τὸ ἰδεῶδες». Ὁ μεγαλουργὸς τῆς Νίκης πρωθυπουργὸς τῆς Μ. Βρεττανίας Οὐΐνστον Τσέρτσιλ, ἔλεγεν δὲ «μεταξὺ τῶν πολλαπλῶν παραδειγμάτων τῶν σημειωθέντων κατὰ τὸ διάστημα τοῦ πολέμου, σπανίως εἶναι δυνατὸν ν' ἀνακαλύψῃ τις πράξεις πλέον εὐγενεῖς ἐκείνων, αἵτινες συνετελέσθησαν ἐν Ἐλλάδι πρὸς ύποστήριξιν τῶν ἀρχῶν τῆς ἐλευθερίας».

Ἐκ παραλλήλου δὲ αἰμηνηστος Πρόεδρος τῶν Η. Π. τῆς Ἀμερικῆς Φραγκλῖνος Ροῦσβελτ, προσέθετεν, δὲ «δόποταν καὶ οἱ πλέον ἀτρόμητοι ἄνδρες εἶχον χάσει πᾶσαν ἐλπίδα, δὲ Ἐλληνικὸς λαός ἐτόλμησε νὰ διαμφισθήσῃ τὸ ἀήττητον τοῦ μηχανοκινήτου θηρίου, μεθ' ὑπερηφανείας ἀντιτασσόμενος διὰ τοῦ πνεύματος τῆς ἐλευθερίας, ὅπερ ὑπῆρξε πάντοτε ἔδιον αὐτοῦ προσὸν καὶ κτῆμα».

Παρομοίως καὶ δὲ στρατηγὸς De Gaulle διεκήρυξε τότε δὲ «δὲ ἀγῶν τῆς Ἐλλάδος καὶ τὰ ἀνδραγαθήματα αὐτῆς, αἱ σκληραὶ δοκιμασίαι της, δημιουργοῦσι δι' αὐτὴν δικαιώματα ἀναμφισβήτητα».

Καὶ αὐτὸ δὲ τὸ ράδιόφωνον τῆς Μόσχας ἐπίσης ἔξεπεμπε τότε *urbi et orbi*: «ἐπολεμήσατε ἄνευ ὅπλων κατὰ ἔχθροῦ ὡπλισμένου μέχρις ὅδοντων καὶ ἐνικήσατε. Μικροὶ ἐμετρήθητε μετὰ μεγάλων καὶ ὑπερτερήσατε. Δὲν ἥδυνατο νὰ ἔχῃ ἄλλως, διότι εἶσθε “Ελληνες. Χάρις εἰς τὰς θυσίας σας ἐκερδήσαμεν χρόνον διὰ νὰ ἀντισταθῶμεν, ὡς Ρῶσσοι καὶ ὡς ἀνθρωποι σᾶς εἴμεθα εὐγνώμονες”· καὶ κατόπιν πάλιν ἀνήγγειλεν ὅτι ἐπλησίαζε πλέον ἡ ὥρα διὰ νὰ ἐκπληρώσωσι τὴν εὐγνωμοσύνην των μὲ τὴν δημιουργίαν μιᾶς ‘Ελλάδος ἡθικῶς καὶ ἐδαφικῶς μεγάλης.

Φεῦ! ὅμως διὰ νὰ λησμονηθῶσι πάντα ταῦτα μετὰ τῶν ἀρχῶν τοῦ δικαίου, καθ’ ὃν ἀκριβῶς χρόνον ἐπρεπε νὰ εἶναι πρόσφατα εἰς τὴν διάνοιαν πάντων τούτων.

Καὶ ὅταν μετὰ ἔξαμηνον, λίαν σκληρόν, ἀλλὰ νικηφόρον ἀγῶνα, ἡ ἐτέρα, ἄδικος ἐπίσης, σύντροφος ἐν ὅπλοις καὶ βίᾳ τεραστίᾳ τῶν 80 ἐκατομμυρίων κατοίκων αὐτοκρατορία ἐπενέβη ἐκ τῶν νώτων, ἀφ’ ἐνδεικόντων τὴν ἡττηθεῖσαν ἐκ τῆς ἀπελπιστικῆς θέσεως, εἰς ἣν εἶχε περιέλθει, καὶ καθ’ ἄνδειχθη τελευταίως ἐν τῇ δίκῃ τῆς Νυρεμβέργης, ἐτοίμου νὰ προέλθῃ εἰς σύναψιν ἀνακωχῆς, ἀφ’ ἐτέρου δὲ ἵνα ἡ ἐκκαθάρισις τοῦ πρὸς τὴν ‘Ελλάδα μετώπου ἐπέλθῃ ταχέως, πρὶν ἢ ἀρχίσει ἡ τόσῳ ἐπιβραδυνθεῖσα κατὰ τῆς Ρωσίας ἐπίθεσις, ὡς κατετέθη ὑπὸ τῶν Γερμανῶν στρατηγῶν ἐν τῇ αὐτῇ ἐν Νυρεμβέργῃ δίκῃ, ἡ μικρὰ τὸ δέμας ‘Ελλάς, ἀλλὰ μεγάλη τὴν καρδίαν, μὲ τὴν αὐτοπεποίθησιν τὴν δόποίαν γεννᾷ ἡ ἰδέα τῆς τιμῆς καὶ τῆς ἐλευθερίας, οὐδὲ ἐπὶ στιγμὴν ἐδίστασε καὶ πρὸς αὐτήν, εἰς ἣν περιδεῆ μέχρι τῆς στιγμῆς ἐκείνης ὑπέκυπτον ἴσχυρότατα Κράτη, ἡ ἀλλα ύπετάσσοντο ἄνευ μάχης ἢ μετὰ ὀλίγων μόνον ὠρῶν ἀντίστασιν, δὲν ἐδίστασε, λέγω, νὰ βροντοφωνήσῃ καὶ πάλιν τὸ ἀπαράδεκτον τῶν ἀδίκων καὶ ὑπεροπτικῶν προτάσεων, τὸ δεύτερον ὅχι.

’Αλλ’ ἡ ἀντοχὴ ἐπὶ τέλους ἔξηντλήθη! ’Αφεθεῖσα μόνη παλαίουσα ἐπὶ ἐπτάμηνον ἐν μέσῳ τοῦ κολοσσιαίου καὶ τρομεροῦ πολεμικοῦ κυκλῶνος κατὰ τεσσάρων ἔχθρῶν, μόνη κήρυξ τῆς ἐλευθερίας μετὰ τῆς μεγάλης φίλης καὶ συμμάχου προστάτιδος δυνάμεως τῆς Μ. Βρεττανίας καὶ τῶν μεγάλων φίλων Νεο-Ζηλανδῶν, πρὸς τοὺς δόποίους ἀρρήκτως συνεδέθη ἐν τῷ κοινῷ ἀγῶνι, εἶδε, δεινῶς πλέον καθημαγμένη, τοὺς ἀπογόνους καὶ πάλιν τοῦ Κρούμου διὰ τρίτην φοράν ἐντὸς 25^{ετίας} καταλαμβάνοντας, λυμαίνοντας καὶ δηοῦντας τὴν ’Ανατολικὴν Μακεδονίαν καὶ τὴν

Δυτικήν Θράκην, καὶ τοὺς οἰκτρῶς ἡττηθέντας μετὰ τῶν δορυφόρων αὐτῶν Ἀλβανῶν, κομπαστικῶς πληροῦντας τὰς ὁδοὺς τῶν ἑλληνικῶν πόλεων, ἀπειλοῦντας καὶ φονεύοντας ἐκ τοῦ ἀσφαλοῦς καὶ ποικιλοτρόπως ἀσχημονοῦντας.

Καὶ ἡ ἀνεκδίηγητος τρομερὰ τραγῳδία καὶ δραματικὴ ἀγωνία τῆς ἐπαράτου ξένης κατοχῆς καὶ ἡ σκληρότης τῆς ἐφαρμογῆς ἀμειλίκτων μέτρων ἥρχισεν ἀμέσως καὶ ως ἔψαλλε καὶ ἄλλοτε ποτε δὲ Βαλαωρίτης :

Ἡ μάννα σφίγγει τὸ παιδί
Βαθειά στὴν ἀγκαλιά της,
Γιατ' εἶναι χρόνοι δύστυχοι
Καὶ τρέμει μὴ τὸ χάσῃ.
Τραγοῦδι δὲν ἀκούγεται

Ψυχὴ δὲν ἀναστάίνει
‘Ο υπνος εἶναι θάνατος
Καὶ μνῆμα τὸ κρεββάτι
Κι' ἡ χώρα κοιμητήριο
Κι' ἡ νύχτα ρημοκλῆσι !

Ὥ ! οὓδεις λησμονεῖ, οὓδε θὰ λησμονήσῃ ποτέ, ἐν μέσῳ ποίων πολυτρόπων συμφορῶν καὶ ταπεινώσεων ἐζήσαμεν τότε. Ἡ αἰωνία Ἀκρόπολις τῶν Ἀθηνῶν ἐβεβηλώθη διὰ τῆς ὑψώσεως ἐπ' αὐτῆς τῶν σημαιῶν τοῦ ἡττηθέντος καὶ τοῦ ἀδίκου νικητοῦ, καὶ αὐτὴ ἡ κατοικία τῶν ἀρχαίων θεῶν ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ Ὄλύμπου διὰ τοῦ ἀγκυλωτοῦ σταυροῦ.

Ἐθρηνήσαμεν χιλιάδας φονευθέντων ἀθώων μαρτύρων καὶ ἥρῷων, ἔχύσαμεν ποταμούς δακρύων ἐν μέσῳ φλοιγῶν καὶ καπνῶν ἐπὶ τῶν ἐρειπίων πλείστων πόλεων, χιλιάδων χωρίων, καὶ πολλῶν ἐκατοντάδων χιλιάδων κτηρίων. Εἴδομεν τὴν σύλησιν ἀρχαίων μνημείων, ἐπίπλων, ὁργάνων, τροφίμων, τὴν δλικήν καταστροφὴν τῶν πλουτοπαραγωγικῶν πηγῶν, μετὰ σπαραγμοῦ ψυχῆς τὴν ἐκμηδένησιν τῶν ἀσθενεστάτων οἰκονομικῶν τῆς χώρας, καὶ ἐν ἀνηκούστῳ πενίᾳ παρηκολουθήσαμεν τοὺς ἐκ πείνης πολυαριθμούς ἀνὰ τὰς ὁδούς θανάτους, ίδια παιδίων καὶ γυναικῶν, τῶν δποίων τὰ πτώματα μετεφέροντο πρὸς ταφὴν διὰ τῶν κάρρων τῆς Δημαρχίας, δι' ἔλλειψιν ἄλλων μεταγωγικῶν μέσων, ἀτινα εἶχον καὶ πάντα ταῦτα ἀφαιρεθῆ καὶ ἀποκομισθῆ. Ἀλλ' ἡ ψυχὴ τῶν Ἐλλήνων πάντοτε ὑπερήφανος καὶ ἐπιβλητικὴ οὐδόλως ἐκάμφθη καὶ ἐκ πάντων τούτων, ἀλλὰ παρ' ὅλας τὰς τρομερὰς πιέσεις, βασάνους καὶ ἐκτε-

λέσεις παρέμεινεν, ώς πάντοτε, ήρωϊκή καὶ τὸ ἑλληνικὸν πνεῦμα ἐν μέσῳ τῆς φρικτῆς δουλείας ἀτάραχον καὶ ἄνευ δεσμῶν. Τούναντίον δὲ μάλιστα ἔγιγναντώθη ὁ ἔρως πρὸς τὴν ἐλευθερίαν καὶ ἡ ἔθνικὴ ἐνότης ἥντλησε καρτερίαν καὶ νέας ἴσχυροτέρας δυνάμεις δι’ ἀμείλικτον κατὰ τῶν ἀξονικῶν δυνάμεων ἀγῶνα ἀντιστάσεως, ἀκριβῶς ὅπως τανύων τὴν λύραν του δ Παλαμᾶς διδάσκων ἔψαλλε :

Μὴ φοβηθῆς τὸ χαλασμό. Φωτιά! τσεκούρι! Τράβα,
ξεσπέρμεψέ το, χέρσωσε τὸ περιβόλι, κόφτο,
Καὶ χτίσε κάστρο ἀπάνου του καὶ ταμπουρώσου μέσα
Για πάλεμα, γιὰ μάτωμα, γιὰ τὴν καινούρια γέννα,
Π’ ὅλο τὴν περιμένουμε, κι’ ὅλο κινάει γιὰ νἄρθη,
Κι’ ὅλο συντρίμμι χάνεται στὸ γύρισμα τῶν κύκλων.
Φτάνει μιὰ ἰδέα νὰ σ’ τὸ πῆ, μιὰ ἰδέα νὰ σ’ τὸ προστάξῃ,
Κορώνα ἰδέα, ἰδέα σπαθί, ποῦ θά 'ναι ἀπάνου ἀπ’ ὅλα.

"Οντως πρῶτος δίδει τὸ ὑψηλὸν παράδειγμα ἡ Α. Μ. δ Βασιλεὺς Γεώργιος δ Β' διὰ τῆς μεγαλειώδους ἐν Κρήτῃ ἀντιστάσεως, δι’ ἔξαιρέτου φροντίδος ἐμπνέει τὴν παρὰ τὸ πλευρὸν τῶν συμμάχων συνέχισιν τοῦ πολέμου, ἐμψυχεῖ τὰς καρδίας, φρονηματίζει, τονώνει τὰς ἐλπίδας περὶ τῆς τελικῆς νίκης καὶ πραγματοποιήσεως τῶν μεγάλων τοῦ ἔθνους ἰδεωδῶν, ἀποτέλεσμα τῶν ὅποιων ὑπῆρξεν ἡ ἐνίσχυσις τῆς λίαν ἐνεργοῦν καὶ ἀδαμάστου ἀντιστάσεως τοῦ Γένους, τὰ ἀνδραγαθήματα ἐν μέσῳ τοῦ φοβεροῦ καύσωνος καὶ τῆς ἄμμου τῆς ἐρήμου εἰς τὸ 'ΕΛ'Αλαμέϊν, μὲ τὴν ἡρωϊκὴν ἑλληνικὴν ταξιαρχίαν εἰς τὸ Ρίμινι, ἀνὰ τὰς θαλάσσας μὲ τὸν 'Αδρίαν, τὸν Λάμπρον Κατσώνην, τὴν βασίλισσαν "Ολγαν καὶ τὸν 'Εμπορικὸν στόλον, καὶ ἡρωϊκώτατα ἀνὰ τὸν ἀέρα εἰς ὅλα τὰ πολεμικὰ πεδία μὲ τὸ Βαλτιμόρ, τὰ 'Ελληνικὰ Spitzfire καὶ τὰ Harri cane εἰς τὴν μέσην 'Ανατολήν, ἐπ' ἀγαθῷ τοῦ "Εθνους, τοῦ κοινοῦ τῶν συμμάχων ἀγῶνος, καὶ τῆς ἀνθρωπότητος, ἀποτελοῦντα πάντα ὅντως ἀληθινά νεώτερα ἡρωϊκὰ κλέη.

Ταύτοχρόνως σειρὰ ἀκατάπαυστος ἡρωϊκῶν καὶ ἐνθουσιωδῶν, ὡς τὰ πολλὰ λίαν περιπετειωδῶν ἀγῶνων ἀντιστάσεως, διενεργεῖται ἀπὸ ἄκρου εἰς ἄκρον τῆς 'Ελλάδος, μὲ αἴσθημα ὑπερηφάνου ὑπεροχῆς, τῶν ὅποιων οἱ ἡρωϊκοὶ μαχηταὶ μετὰ φρικώδη καὶ ἀνήκουστα βασανιστήρια εἰς τὰς φυλακάς, κατασπαραγμένοι ὡς τὰ πολλὰ ἥγοντο εἰς τὴν ἀγχόνην, ἵνα ἐπὶ μακρὸν ἀνεμισθῶσιν ἐν αὐτῇ ἢ πρὸ τοῦ ἐκτελεστικοῦ ἀπο-

σπάσματος ως ύπερτάτη ὅντως ἔξιλαστήριος θυσία τετιμημένων ἡρώων, ἐκ τῶν δποίων ύπερ τοὺς τριακοσίους κληρικοί, εἰς τὸν βωμὸν τῆς ἐλευθερίας.

Καὶ ὅτε μετὰ μίαν τριετίαν, θείᾳ συνάρσει, ἐσήμανεν ἡ εὐλογημένη ὥρα καὶ κατόπιν τῆς φοβερᾶς λαιλαπος τοῦ πολέμου ἥρχισε νὰ αἰθριάζῃ δ δρίζων καὶ ἡ γλυκεῖα αὐγὴ τῆς ἐλευθερίας νὰ ροδίζῃ, ἐθραύσθη δὲ συμφώνως πρὸς τὸν ἀναπόδραστον νόμον τοῦ δικαίου καὶ τῆς ἡθικῆς, τῆς ἀδυσωπήτου Νεμέσεως καὶ τῆς καθάρσεως, καὶ χάρις εἰς τὸν ύπερτατὸν ἡρωϊσμὸν τῶν συμμάχων, δ ἐπιβληθεὶς σκληρότατας δεσποτικὸς ζυγὸς ἐπὶ δλοκλήρων λαῶν, οἱ κώδωνες δὲ τῶν ἐκκλησιῶν ἐν Ἑλλάδι μετὰ τριετῆ σιωπὴν νὰ σημαίνωσιν εύφροσύνως τὴν κατάλυσιν τῆς φρικῆς τυραννίας καὶ εἰς τὴν Ἀκρόπολιν τῶν Ἀθηνῶν νὰ κυματίζῃ καὶ πάλιν ύπερήφανος μόνη ἡ κυανόλευκος, δυστυχῶς ἡ ἀπὸ βάθρων σεισθεῖσα Ἑλλάς, ἀληθής μάρτυς καὶ δλοκαύτωμα τοῦ ἀγῶνος διὰ τὴν ὑπόθεσιν τοῦ δικαίου καὶ τῆς ἐλευθερίας, ἡναγκασμένη νὰ θρηνῇ ἐν μέσῳ σωρῶν μόνον ἐρειπίων καὶ πλησίον τοῦ ἀχνίζοντος ἔτι αἴματος τῶν 600 χιλιάδων θυμάτων τῶν δυνάμεων τοῦ δλέθρου, ἐπ' ἐλάχιστον μόνον ἡδυνήθη νὰ ἀπολαύσῃ τῆς χαρᾶς τῆς ἀπολυτρώσεως καὶ τῆς ἐλευθερίας· ἦτις μάλιστα ἐνωρίτατα μετεβλήθη εἰς στυγνοτάτην λύπην καὶ πικρίαν, δπόταν εύρεθεῖσα εἰς τὸ πλέον εύαίσθητον σημεῖον τῆς συνατήσεως δύο ἀντιτασσομένων ρευμάτων, δύο μεγάλων συγκρουομένων κόσμων, ἀντὶ δικαιώσεως καὶ ἴκανοποιήσεως τῶν μεγάλων θυσιῶν τῆς μετὰ βαρυαλγούσης ψυχῆς εἶδε προδιδομένας τὰς ἰδέας καὶ ἀρχάς, ἐφ' ὃν ἐστηρίχθη ἡ κήρυξις καὶ ἡ συνέχισις τοῦ παγκοσμίου πολέμου. Μετὰ μεγίστης δὲ καταπλήξεως καὶ ἀπογοητεύσεως ἡναγκάσθη νὰ παρακολουθήσῃ οὐ μόνον τὴν ἐκ ρεαλιστικῆς δῆθεν ἀνάγκης ἄρνησιν τῆς ἔξασφαλίσεως τῶν συνόρων τῆς κατὰ μελλούσης τετάρτης ἐπιδρομῆς τῶν Βουλγάρων, τῶν δποίων αὐτοὶ οὗτοι οἱ σύμμαχοι τὸ παρελθόν ἐτόνιζον, ὅτι ἦτο ἔξ ἴσου ἐγκληματικόν, δσῳ καὶ τῶν Γερμανῶν, καὶ ὅτι δὲν πρέπει νὰ ύπάρξῃ διαφορὰ συγκρίσεως καὶ καταλογισμοῦ τῶν μεγάλων ἐγκλημάτων τῶν δύο τούτων συντρόφων, ἀλλὰ ἐπὶ πλέον καὶ τὴν ἄρνησιν τῆς ἀποδόσεως εἰς αὐτὴν τῆς τρίς ἐπιδικασθείσης καὶ ποτισθείσης βαθύτατα δι' ἐλληνικοῦ αἴματος ἐλληνικωτάτης Βορείου Ἡπείρου, παρὰ πάντα νόμον δικαίου καὶ παρὰ τὰ τόσῳ ἐνθουσιωδῶς ύπό πάντων ύποσχεθέντα καὶ ἔξαγγελθέντα.

‘Υπὸ τὰς θλιβεράς ταύτας ἐντυπώσεις ἡ Ἀκαδημία Ἀθηνῶν, καταπνίγουσα πρὸς στιγμὴν μεθ’ ὅλου τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ τὴν πικρίαν καὶ συνέχουσα τὴν ἀπογοήτευσιν αὐτῆς, προσέρχεται σήμερον νὰ ἀναμηνθῇ τῆς ἐπετείου τῆς μεγάλης ἡμέρας τῆς 28 Ὁκτωβρίου 1940, τὰ νέα τῆς πατρίδος ἡμῶν ἐλευθέρια, νὰ ἀναγγείλῃ ἀθλοθεσίαν τῆς Κυβερνήσεως 1 ἑκατομμυρίου δραχμῶν διὰ τὴν προκήρυξιν βραβείου ἀναφερομένου εἰς τὴν ἐποποιίαν τοῦ 1940—41, τὰς λεπτομερείας τοῦ δποίου θὰ καθορίσῃ ἡ Ἀκαδημία, νὰ τιμήσῃ δὲ εὐγνώμων, ἅμα μὲν δσους ἔστησαν παρὰ τὸ πλευρὸν τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὰς κρισιμωτέρας στιγμὰς τοῦ βίου αὐτῆς, ἅμα δὲ ἐκφράσῃ τὴν βαθυτάτην αὐτῆς εὐλάβειαν, τὸν θαυμασμὸν πρὸς τὰς ἐνόπλους δυνάμεις τὰς μετὰ μεγίστης εὐψυχίας ἀποκρουσάσας τὸν ἐπιδρομέα καὶ συμβαλούσας τὰ μέγιστα δπως θραυσθῶσι τῆς δουλείας οἱ δεσμοί καὶ καταθέσῃ νοερῶς τίμιον καὶ ἀμαράντινον στέφανον δόξης εἰς μνήμην τῶν ἡρωϊκῶν νεκρῶν, ἀντλοῦσα μεθ’ ὅλου τοῦ Ἑλληνικοῦ ἀπὸ τοῦ γενναίου αὐτῶν φρονήματος, τῶν ὑψηλῶν παραδειγμάτων τοῦ συμβόλου τῆς ἐνότητος τοῦ γένους σεπτοῦ ἡμῶν Βασιλέως καὶ τῶν γενναίων συνεργατῶν του, νέον Θάρρος, χρήσιμον διὰ τὴν μεγάλην τῆς Ἑλλάδος ἐν τῷ κόσμῳ ἀποστολήν, πεποιθυῖα πάντως ὅτι δὲν ἐμαρτύρησαν οἱ ἡρωες οὗτοι τῆς ἐλευθερίας ούδ’ ἔχουσαν τὸ τίμιον αὐτῶν αἷμα ἐπὶ ματαίω, ἀλλ’ ὅτι τελικῶς θὰ ὑπερισχύσῃ τὸ δικαιον καὶ ἡ ἥθική καὶ θὰ πραγματοποιηθῶσιν αἱ μεγάλαι ὑποσχέσεις τῶν ἰσχυρῶν τῆς γῆς.

‘Η Ἑλλάς, στηριχθεῖσα πάντοτε ἐπὶ τῶν ἀνωτάτων ἴδανικῶν, τῶν δποίων αὐτὴ πρώτη ἔθεσε τὰς ἀρχάς, εἶναι ὑπερήφανος, διότι καὶ κατὰ τὸν κολοσσιαῖον τελευταῖον παγκόσμιον ἀγῶνα, τελείως θυσιασθεῖσα διεξεδίκησεν, ἐκέρδισε καὶ ἐστερέωσε τὴν ὑπέροχον αὐτῆς θέσιν πρὸς αἰωνίαν δόξαν τῶν ἡρωϊκῶν τέκνων της.

‘Αλλὰ μήπως δὲν ὑπῆρξεν ἀείποτε τοιαύτη ἡ αἰωνία Ἑλλάς διαρκῶς πρόθυμος καὶ ἔτοιμος νὰ προσφέρῃ καὶ νέας ὑπηρεσίας εἰς τὴν ἀνθρωπότητα; Ναί! Εἶναι αὐτή, ἥτις πάντοτε, καθ’ ἄ καὶ διὰ τὸν Ἀκρίταν τῆς ψάλλει δὲ Παλαμᾶς:

Δὲν χάνεται στὰ Τάρταρα,
Μονάχα ξαποσταίνει·
Στὴ ζωὴ ξαναφαίνεται
καὶ λαοὺς ἀνασταίνει!